

13.11.2023

Asia/3

§ 670

Lausunto valtiovarainministeriölle hyvinvointialueesta annetun lain ja eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

HEL 2023-013125 T 03 00 00

Vn/23885/2023

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

va. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Jan Ihatsu, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36276
jan.ihatsu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 17.10.2023
- 2 Luonnos hallituksen esitykseksi hyvinvointialuelain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon:

Yleisesti ottaen hyvinvointialueiden ohjauksen yhtenäistäminen on kannatettavaa. Nykyisestä ohjausmallista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa tulee uudessa mallissa keventää, mutta uudella ohjaus- ja neuvottelurakenteella ei pidä yrittää rajoittaa hyvinvointialueiden itsehallintoa.

Näkemykset hyvinvointialueesta annetun lain 11 §:n muutoksista (Hyvinvointialueiden seuranta, ohjaus ja laillisuusvalvonta):

Ohjauksen yhteensovittaminen ja yhtenäisten toimintatapojen luominen ohjaukseen on kannatettavaa. Tällä hetkellä ohjaus näyttäytyy pirstaleisena, ja integroidumpi toimintatapa on tarpeen.

Tavoitteena tulee olla nykyisen toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen (HE-luonnos s. 8), mutta myös näiden ja valvonnan vaatimusten välisten ristiriitojen vähentäminen. Rahoituksen ja taloudellisten kysymysten rajaaminen pois esimerkiksi hyvinvointialueiden vuosineuvotteluista on ollut keinotekoista. Valtiovarainministeriön ja muiden ohjauksen ministeriöiden tärkeä tehtävä on tukea hyvinvointialueita uudistuksen hyötyjen realisoinnissa.

On tärkeää seurata, että alueiden demokraattista päätöksentekoa ja osallistumista ei rajoiteta talouden osalta liian kapeaksi niin, että hyvinvointialueiden itsehallinto vaarantuisi. On selkeää, että valtiovarainministeriön tehtävät määritellään suoraan säännösten tasolla, ei vain perusteluissa kuten aikaisemmin.

Näkemykset hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättävästä 12 a §:stä (Hyvinvointialueidentehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet):

Nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen erillisten tavoitteiden sijasta valtioneuvosto vahvistaisi vähintään joka neljäs vuosi yhtenäiset hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet. Esitystä voidaan pitää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen aidon integraation kannalta kannatettavana. Toimeenpanossa on tärkeä huolehtia siitä, että tavoitteet pysyvät strategisella tasolla.

On hyvä, että esitöissä on kuvattu eri tavoin sitä, että tavoitteet ovat valtioneuvoston ja hyvinvointialueiden yhteiset. Valmistelussa tulisi harkita, että itse säännöstä selkeytetään siten, että tämä käy suoraan ilmi säännöstekstistä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa on esitetty tavoite tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle. Tuottavuuden jatkuva parantaminen on välttämätöntä ja Helsinki toimii tämän tavoitteen eteen määrätietoisesti. Luonnostekstissä on todettu myös, että ”resurssien on riittävä perusoikeuksista ja muista lakisääteisistä velvoitteista huolehtimiseen sekä pelastustoimen riskejä vastaavan palvelutason turvaamiseksi” (s. 14). Selvää kuitenkin on, että määräyksellä ei voida saada resursseja riittämään, jos ne ovat lähtökohtaisesti alimitoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Valtakunnallisten tavoitteiden tulee olla kokonaisuus, joka on tasapainossa myös taloudellisten realiteettien suhteen.

Tavoitteiden perusteluissa on hallitusohjelmankin mukaisesti runsaasti viittauksia yhteistyöaluetasoiseen yhteistyöhön ja ohjaukseen. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteilla johtaminen voi olla varsin haasteellista ja vähintäänkin kankeaa sopimusperustaiseen

yhteistyöhön pohjautuvassa mallissa. Sopimuksilla ei voida kiertää lakiin perustuvia velvoitteita.

Näkemykset hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättävästä 13 a §:stä (neuvottelu hyvinvointialueen kanssa):

Taloudenhoidon näkökulman lisääminen neuvotteluihin on perusteltua toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen yhteensovittamiseksi. Yksityiskohtaisesta neuvottelussa käsiteltävien asioiden listauksesta on kannattavaa siirtyä ylätasoisempaan ja joustavampaan vuoropuheluun.

Valtioneuvostolle on tarkoituksenmukaista yhdistää neuvotteluja suurempiin kokonaisuuksiin. Itsehallinnolliselle hyvinvointialueelle oman toiminnan tarkastelu on kuitenkin mielekkäämpi tarkastelukulma kuin suuremmat kokonaisuudet, etenkin kun yhteistyöalue ei ole itsenäinen toimija. Tulisi harkita mallia, jossa ainakin joku osuus neuvotteluista on varattu ministeriöiden ja hyvinvointialueen väliseen neuvonpitoon.

Muut huomiot:

Helsingin kaupunki toivoo valtiovarainministeriöltä koordinaatoroolin vahvistuessa myös talouden ohjaukseen liittyvän tiedon koostamista hyvinvointialueiden käyttöön, jotta sitä ei tarvitse tehdä jokaisella alueella erikseen. Esimerkkeinä voidaan mainita rahoituslaskelmissa huomioitujen uusien lakisääteisten tehtävien ja hyvinvointialueindeksin laskentaperiaatteet, jotka olisi syytä avata yksityiskohtaisella tasolla suoraan osana rahoituslaskelmassa.

Vastuullisen taloudenpidon ja pitkäjänteisen taloussuunnittelun näkökulmasta tulevien vuosien rahoitusnäköymien tulee olla käytössä ja riittävän luotettavia hyvissä ajoin ennen seuraavan vuoden talousarvion valmistelua.

Esittelijän perustelut

Valtiovarainministeriö pyytää 23.11.2023 mennessä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esityksellä yhdistettäisiin nykyinen hyvinvointialuetalouden neuvottelukunta, sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta ja pelastustoimen neuvottelukunta. Lisäksi täsmennettäisiin hyvinvointialueiden tavoitteita ja neuvotteluja koskevia säädöksiä. Lausuntopyyntö on liitteenä 1. Luonnos hallituksen esitykseksi on liitteenä 2. Lausunto pyydetään antamaan lausuntopalvelussa.

Asiasta on saatu sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto. Esitys on lausunnon mukainen.

13.11.2023

Asia/3

Helsingin kaupungin hallintosäännön 19 luvun 5 §:n mukaan, ellei toisin ole säädetty tai määrätty, kaupungin puhevaltaa käyttää ja kaupungin esitykset ja lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus. Asian periaatteellisen ja taloudellisen merkityksen ollessa vähäinen, kaupungin esitykset tai lausunnot antaa se kaupungin viranomainen, jonka tehtäviin asia kuuluu.

Esittelijä

va. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Jan Ihatsu, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36276
jan.ihatsu(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 17.10.2023
- 2 Luonnos hallituksen esitykseksi hyvinvointialuelain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 2.11.2023

HEL 2023-013125 T 03 00 00

Kaupunginkanslia pyytää sotepe-toimialalta lausuntoa 1.11.2023 mennessä. Käsittely kaupunginhallituksessa on 13.11.2023. Sosiaali- ja terveysministeriön määräaika lausunnoille on 23.11.2023.

Lausuntopyyntö koskee valtiovarainministeriön luonnosta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Y-tunnus

0201256-6

Esityksessä ehdotetaan hyvinvointialueiden valtion ohjauksen yhtenäistämistä, valtiovarainministeriön roolin selkeyttämistä hyvinvointialueiden ohjauksessa sekä sen varmistamista, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala (jatkossa sotepe-toimiala) antaa kaupunginkanslialle seuraavan lausunnon valtiovarainministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Lausuttavana oleva esitys on osa nykyisen hallitusohjelman toimeenpanoa, ja tarkoituksena on yhtenäistää hyvinvointialueiden valtion ohjausta, selkeyttää valtiovarainministeriön roolia ohjauksen koordinaatiossa sekä varmistaa, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Näkemyksenne hyvinvointialueesta annetun lain 11 §:n muutoksista (Hyvinvointialueiden seuranta, ohjaus ja laillisuusvalvonta)

Ohjauksen yhteensovittaminen ja yhtenäisten toimintatapojen luominen ohjaukseen on kannatettavaa. Tällä hetkellä ohjaus näyttäytyy pirstaleisena, ja integroidumpi toimintatapa on tarpeen.

Tavoitteena tulee olla nykyisen toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen (HE-luonnos s. 8), mutta myös näiden ja valvonnan vaatimusten välisten ristiriitojen vähentäminen. On ollut keinoitekoista rajata rahoitus ja taloudelliset kysymykset pois esimerkiksi vuosineuvotteluista. Valtiovarainministeriön ja muiden ohjaavien ministeriöiden tärkeä tehtävä on tukea hyvinvointialueita uudistuksen hyötyjen realisoinnissa.

On tärkeää seurata, että alueiden demokraattista päätöksentekoa ja osallistumista ei rajoiteta talouden osalta liian kapeaksi niin, että hyvinvointialueiden itsehallinto vaarantuisi.

On selkeää, että valtiovarainministeriön tehtävät määritellään suoraan säännösten avulla, ei vain perusteluissa kuten aikaisemmin.

Näkemyksenne hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättävästä 12 a §:stä (Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet)

Nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen erillisten tavoitteiden sijasta valtioneuvosto vahvistaisi vähintään joka neljäs vuosi yhtenäiset hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset

tavoitteet. Pidämme esitystä muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen aidon integraation kannalta kannatettavana. Toimeenpanossa on tärkeä huolehtia siitä, että tavoitteet pysyvät strategisella tasolla.

On hyvä, että esitöissä on kuvattu eri tavoin sitä, että tavoitteet ovat valtioneuvoston ja hyvinvointialueiden yhteiset. Ehdotamme harkittavaksi, että itse säännöstä selkeytetään siten, että se käy suoraan ilmi säännöstekstistä.

Yksityiskohtana kommentoimme pykälän 2 momentin 2 kohdan tavoitetta tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle. Olemme yhtä mieltä siitä, että tuottavuuden jatkuva parantaminen on välttämätöntä ja toimimme tämän tavoitteen eteen itsekkin määrätietoisesti. Luonnostekstissä on todettu myös, että ”resurssien on riitettävä perusoikeuksista ja muista lakisääteisistä velvoitteista huolehtimiseen sekä pelastustoimen riskejä vastaavan palvelutason turvaamiseksi” (s. 14). Selvää kuitenkin on, että määräyksellä ei voida saada resursseja riittämään, jos ne ovat lähtökohtaisesti alimitoitettut tavoitteiden toteuttamiseksi.

Valtakunnallisten tavoitteiden tuleekin olla kokonaisuus, joka on tasapainossa myös taloudellisten realiteettien suhteen.

Tavoitteiden perusteluissa on hallitusohjelmankin mukaisesti runsaasti viittauksia yhteistyöaluetasoiseen yhteistyöhön ja ohjaukseen. Kiinnitämme huomiota siihen, että tavoitteilla johtaminen voi olla varsin haasteellista ja vähintäänkin kankeaa sopimusperustaiseen yhteistyöhön pohjautuvassa mallissa.

Näkemyksenne hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muutoksista (Hyvinvointialueneuvottelukunta)

Sotepe-toimialan näkemyksen mukaan ehdotus on perusteltu. Jo uudistuksen alkuvaiheessa on käynyt selväksi, että hallinnollinen taakka on käymässä raskaaksi sekä kansallisesti että alueilla. Samoin talouden ja toiminnan ohjauksen ristiriitojen välttäminen puoltaa neuvottelukuntien määrän vähentämistä.

Näkemyksenne hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättävästä 13 a §:stä (neuvottelu hyvinvointialueenkanssa)

Taloudenhoidon näkökulman lisääminen neuvotteluihin on perusteltua toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen yhteensovittamiseksi. Varsin yksityiskohtaisesta neuvottelussa käsiteltävien asioiden listauksesta on

13.11.2023

Asia/3

siirrytty ylätasoisempaan ja joustavampaan vuoropuheluun, mikä on mielekästä.

Valtioneuvostolle on tarkoituksenmukaista niputtaa neuvotteluja suurempiin kokonaisuuksiin. Itsehallinnolliselle hyvinvointialueelle oman toiminnan tarkastelu on kuitenkin mielekkäämpi tarkastelukulma kuin suuremmat kokonaisuudet, etenkin kun yhteistyöalue ei ole itsenäinen toimija. Ehdotamme harkittavaksi mallia, jossa ainakin joku osuus neuvotteluista on varattu ministeriöiden ja hyvinvointialueen väliseen neuvontapitoon.

Muut huomiot

Toivomme valtiovarainministeriöltä koordinaatoroolin vahvistuessa myös talouden ohjaukseen liittyvän tiedon koostamista hyvinvointialueiden käyttöön, jotta sitä ei tarvitse tehdä jokaisella alueella erikseen. Esimerkkeinä voidaan mainita rahoituslaskelmissa huomioitujen uusien lakisääteisten tehtävien ja hyvinvointialueindeksin laskentaperiaatteet, jotka olisi syytä avata yksityiskohtaisella tasolla suoraan osana rahoituslaskelmassa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala 31.10.2023

Lisätiedot

Hanna Laine, yhteyspäällikkö, puhelin: 36172
hanna.e.laine(a)hel.fi